

Framtid Kramfors

Genomlysning och utvärdering av arbete med Tillväxtverkets stöd för att stärka landsbygdskommuner med socioekonomiska utmaningar

Om rapporten

Den här rapporten sammanfattar resultatet från en studie som har utförts av Urban Utveckling på uppdrag av Kramfors kommun. Studien har genomförts inom ramen för Tillväxtverkets stöd i syfte att stärka 30 landsbygdskommuner med socioekonomiska utmaningar.

Projektledare och författare av rapporten har varit Martina Höög, utredare på Urban Utveckling.

Beställare har varit Elisabeth Svanberg, samordnare brottsförebyggande arbete och folkhälsa på Kramfors kommun.

– *Stockholm*
10 mars, 2025.

Kontakt

info@urbanutveckling.se

Hemsida

<https://urbanutveckling.se/>

**KRAMFORS
KOMMUN**

Sammanfattning

Framtid Kramfors har inneburit att Kramfors kommun sedan 2018 kunnat arbetat för att stötta barn och unga genom insatser kopplade till sysselsättning, demokrati, utbildning, fritid och uppväxtvillkor. Syftet med utvärderingen är att identifiera styrkor och utvecklingsmöjligheter inför det fortsatta arbetet.

En genomgång av relevanta nyckeltal visar positiva resultat kopplat till sysselsättningsgraden bland ungdomar, medan de främsta utmaningarna återfinns inom utbildning.

Resultaten visar även att det finns en viss otydlighet bland anställda kring intern kommunikation och uppföljning. Det råder även delvis delade meningar gällande vilka insatser som bör prioriteras för att arbetet ska få störst genomslag. Samtidigt upplevs Framtid Kramfors som en mycket värdefull satsning som genererar positiva effekter och att medlen kunnat göra stor skillnad, exempelvis genom ungdomsanställningar och demokratiarbetet.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	5
2. Effektutvärdering	11
<i>Sysselsättning</i>	12
<i>Barnrätt och ungdomsdemokrati</i>	17
<i>Utbildning</i>	26
<i>Uppväxtvillkor</i>	31
3. Processutvärdering	35
<i>Styrning</i>	36
<i>Personalfrågor</i>	37
<i>Målgrupp</i>	38
<i>Barnkonventionen och jämställdhet</i>	39
4. Omvärldsanalys	40
5. Diskussion och rekommendationer	45
Källförteckning	49

Kapitel 1: Bakgrund

Om kommunen

Kramfors är en landsbygdskommun i Ångermanland, Västernorrlands län och har en befolkning på cirka 17 900 invånare. Kommunen har över 30 naturreservat och ett rikt föreningsliv med mer än 300 aktiva föreningar.

Riksantikvarieämbetet har utsett tolv platser inom elva områden i kommunen som riksintressen, och sedan år 2000 är Höga Kusten även ett världsarv enligt Unesco (Kramfors kommun, 2024).

I Kramfors bor 22,1 procent av befolkningen i områden med socioekonomiska utmaningar, områdestyp 1 och områdestyp 2 (Segregationsbarometern, 2024). Enligt en ny rapport från Boverket och SCB finns det 180 områden i 66 svenska kommuner som är särskilt utsatta ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv, varav en av dessa är Kramfors västra (SVT, 2024).

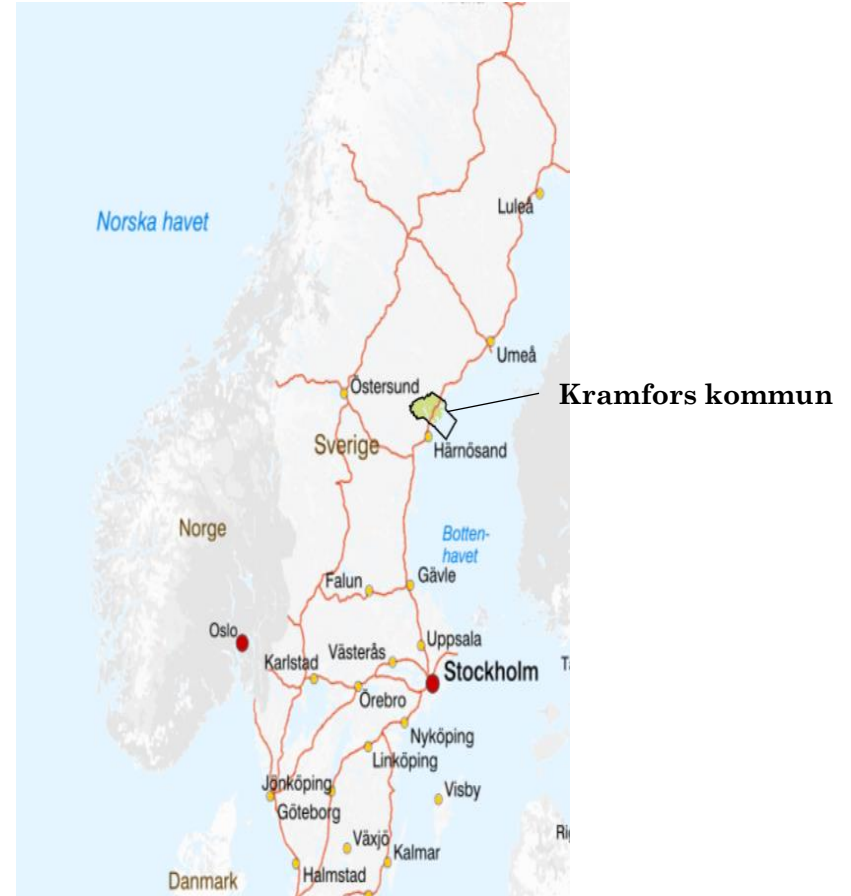

Bild från Segregationsbarometern

Om Framtid Kramfors

2018 införde regeringen ett ekonomiskt stöd via Tillväxtverket i syfte att främja ekonomisk och social utveckling i landsbygdskommuner med socioekonomiska utmaningar. Kramfors är en av 30 kommuner i Sverige som har möjlighet att ansöka om dessa medel för att arbeta med identifierade utmaningar. Sedan 2018 har Kramfors kommun mottagit stödet med det övergripande syftet att stärka ekonomisk och social utveckling i hela kommunen. Satsningen går under namnet Framtid Kramfors och bygger på sektorövergripande samverkan.

Strukturen för arbetet utgörs av en projektledare, styrgrupp och arbetsgrupp. Projektledarens ansvar är att förvaltningsövergripande samverka och leda arbetet inom projektet samt ansvara för samordning och implementering av lyckade arbetssätt och metoder i befintlig organisation. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret och styrgruppen består av förvaltningschefer för välfärd och bildning samt avdelningschef för samhällsavdelningen. Arbetsgrupperna utgörs av tjänstepersoner.

Kommunen har framtagit fokusområden, visionsmål, projektmål och effektmål för arbetet, samt indikatorer för att mäta och följa upp dessa.

Fokusområden

- Tidiga och öppna insatser för barn och unga.
- Insatser för att tillgängliggöra och motivera till studier.
- Insatser för ökad social trygghet.
- Insatser för att möjliggöra sysselsättning och inkludering samt.
- Insatser för att stärka demokratin och det civila samhället.

Visionsmål med koppling till Framtid Kramfors

- Åtta av tio ungdomar har gått ut gymnasiet med en examen inom tre år.
- Alla ungdomar känner framtidstro.
- Sex av tio män och kvinnor upplever att de har insyn och inflytande över Kramfors kommuns verksamhet.

Målsättningar

Projektmål

- Alla ungdomar/elever i Kramfors är behöriga till gymnasiet när de lämnar grundskolan åk 9.
- Alla ungdomar som påbörjar gymnasiestudier, fullföljer sina studier inom 4 år.
- Utbildningsnivåerna hos medborgarna i Kramfors höjs.
- Andelen UVAS är 0, de ungdomar som inte studerar har annan sysselsättning eller arbete.
- Arbetslösheten bland unga arbetssökande minskar.
- Alla vårdnadshavare får stöd efter behov.
- Barn och ungas delaktighet och inflytande ökar.

Effektmål

- Öka andelen flickor respektive pojkar som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet.
- Fler flickor respektive pojkar går vidare från gymnasiestudier till högre utbildning.
- Minska antalet flickor respektive pojkar som varken arbetar eller studerar.
- Färre medborgare är i behov av försörjningsstöd.
- Fler barn kan bo kvar i det egna hemmet.
- Samverkan mellan skola, myndigheter, elever och föräldrar är etablerad.
- Barns och ungas delaktighet och inflytande har ökat.

Om utvärderingen

Utvärderingen av Framtid Kramfors består av två delar med en inledande effektutvärdering som följer upp indikatorer kopplade till projekt- och effektmålen för att analysera utvecklingen över tid. Indikatorerna är:

- Antal behöriga till gymnasiet.
- Upplevd trygghet i skola
- Utbildningsnivån hos medborgare i Kramfors
- Antal unga som fullföljer sina gymnasiestudier studier inom 4 år.
- Andelen UVAS ungdomar som inte arbetar eller studerar
- Antalet arbetssökande/unga arbetssökande
- Antal barn placerade i familjehem eller HVB-hem
- Upplevd trygghet i hemmet
- Upplevt inflytande och delaktighet hos unga

I linje med projektets fokusområden och genomförda insatser är effektutvärderingen indelad i fyra avsnitt: sysselsättning, barnrätt-och ungdomsdemokrati, utbildning och uppväxtvillkor.

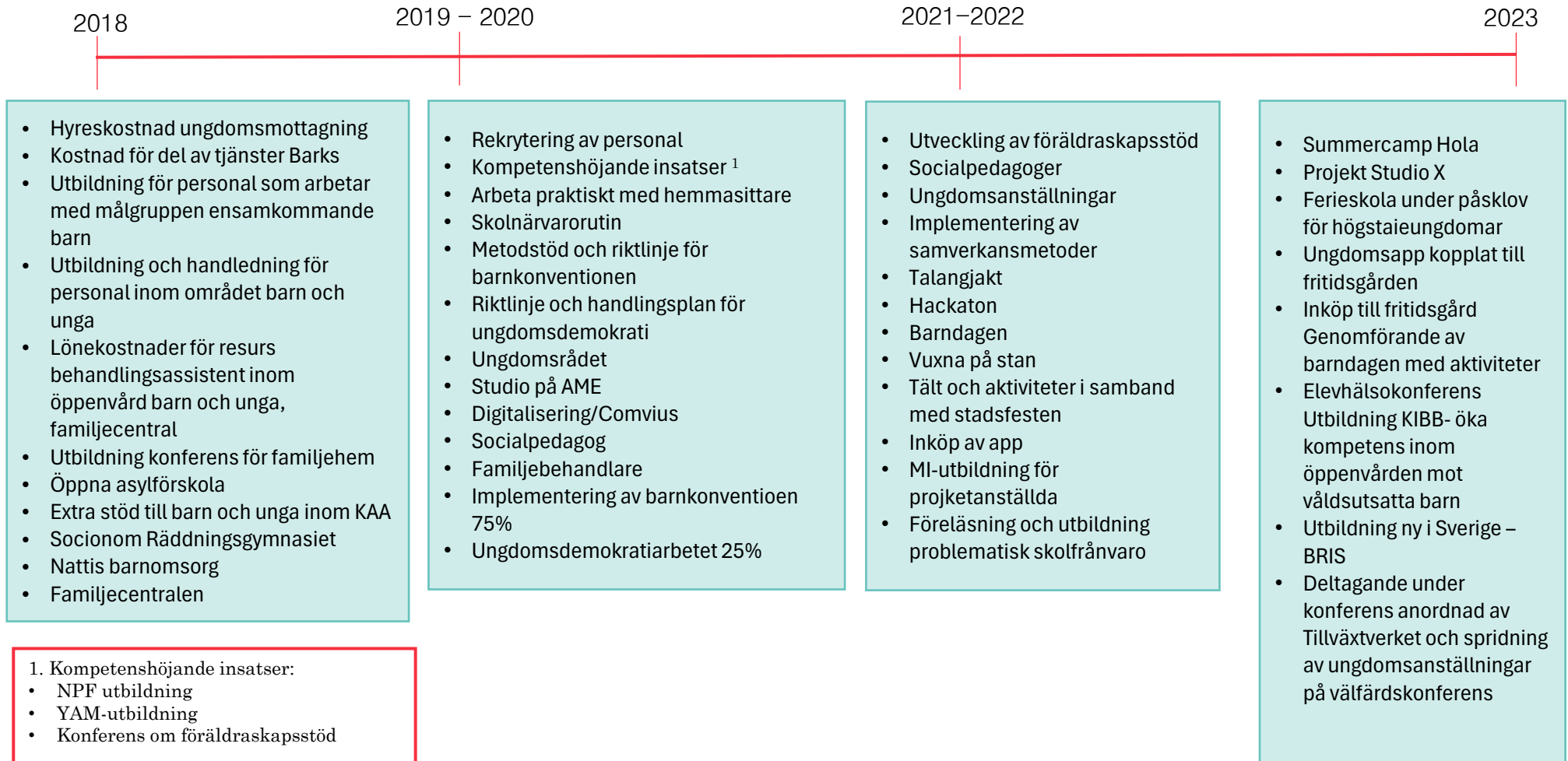
Den andra delen utgörs av en processutvärdering, som fokuserar på att granska själva genomförandet och analysera processen. Denna delas in i följande avsnitt: styrning, personalfrågor, målgrupp samt implementering av barnkonventionen och jämställdhetsarbete.

Underlaget utgörs av intervjuer med yrkesverksamma som på olika vis arbetat inom ramen för projektet. Syftet med intervjuerna är att samla kunskap om genomförda insatser, framgångsfaktorer, utmaningar och utvecklingsområden.

Antal respondenter	16
Antal män	7
Antal kvinnor	9
Verksamma inom	Bildningsförvaltningen, Kommunledningsförvaltningen, Välfärdsförvaltningen

Därtill ingår en omvärldsanalys av hur andra kommuner som mottagit Tillväxtverkets stöd har brukat medlen. Analysen baseras på intervjuer med representanter från olika kommuner för att samla in lärdomar och erfarenheter.

Tidslinje över genomförda insatser

Kapitel 2: Effektutvärdering

Sysselsättning, barnrätt och ungdomsdemokrati, utbildning och uppväxtvillkor

Sysselsättning

Inom fokusområde sysselsättning har Kramfors kommun arbetat med att fler ungdomar ska få tillträde till arbetsmarknaden.

Kommunen har bedrivit *ungdomsanställningar* via kommunalt aktivitetsansvar (KAA) sedan 2020. Ungdomar mellan 16 – 20 år som saknar sysselsättning erbjuds praktik med betald ersättning. Exempel på arbetsplatser är bondgårdar, målerifirmor, matbutiker och byggvaruhandlare. Ungdomarna har möjlighet att utforska intresseområden och praktisera i den omfattning som passar deras behov och önskemål.

Ett exempel på andra initiativ är en kurs i spelutveckling genom Summercamp på Hola folkhögskola. Denna riktar sig till unga som tidigare upplevt utanförskap eller haft det svårt i skolan. Under 2024 valde samtliga deltagare att gå vidare till studier eller annan sysselsättning.

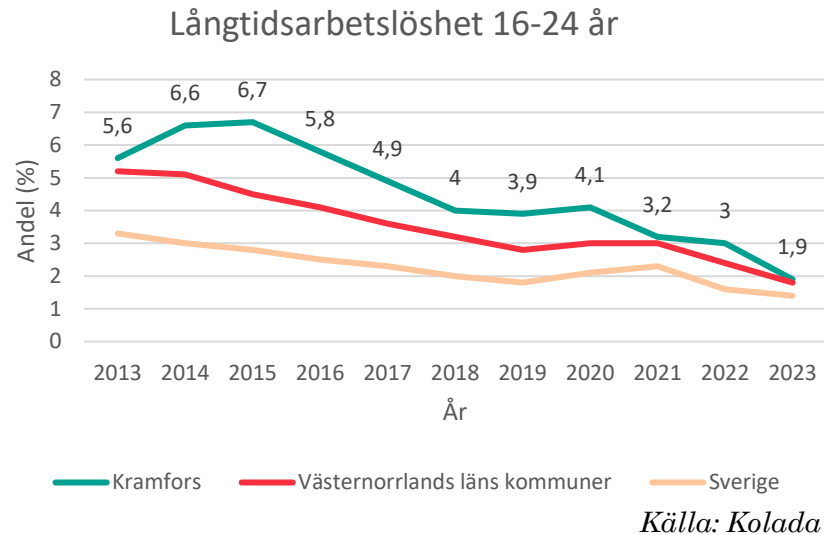
Vision och mål

- Andelen UVAS är 0, de ungdomar som inte studerar har annan sysselsättning eller arbete.
- Arbetslösheten bland unga arbetssökande har minskat.

Indikatorer

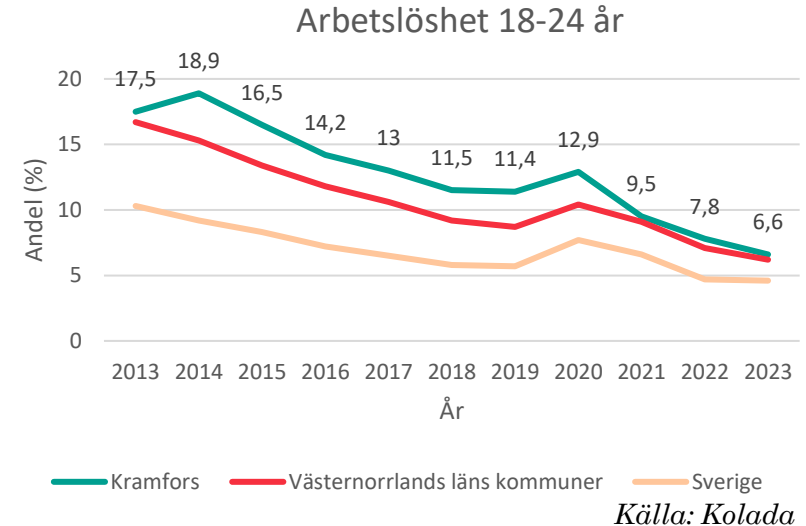
- Andelen UVAS ungdomar som inte arbetar eller studerar.
- Antalet arbetssökande/unga arbetssökande.

Sysselsättning – utveckling över tid

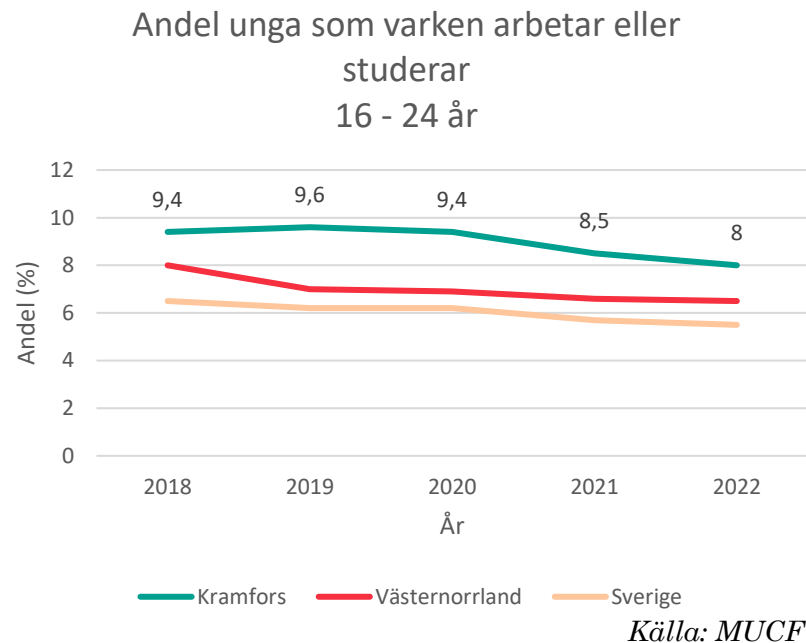
Långtidsarbetslösheten bland ungdomar har minskat över tid med en särskilt markant nedgång från 2020 när *ungdomsanställningarna* inleddes.

Utvecklingen följer i stort samma trend som i Västernorrland och Sverige, men nedgången har varit brantare sedan 2020 i Kramfors kommun. 2023 låg arbetslösheten på samma nivå som långtidsarbetslösheten för unga (16–24 år) 2015, vilket 2023 motsvarar endast 1,9 procent.

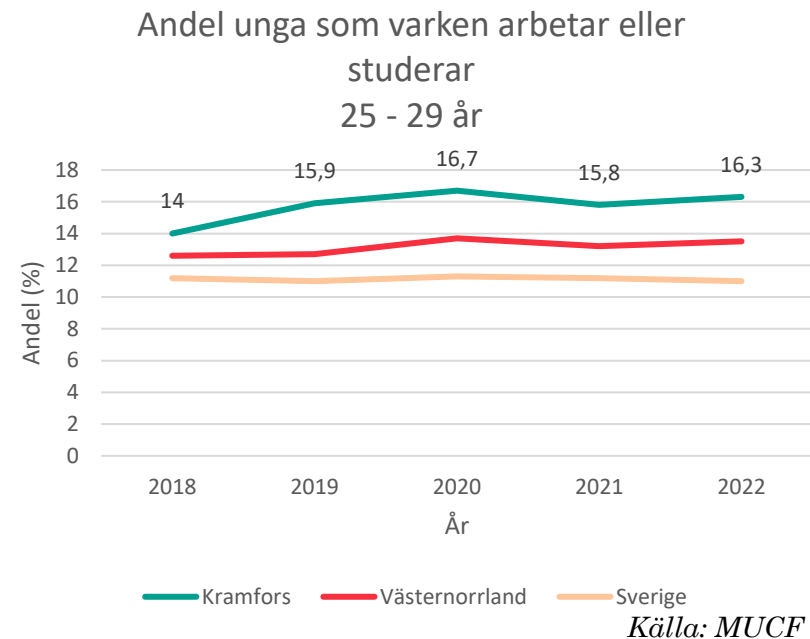

Arbetslösheten bland unga har även minskat från och nedgången har varit brantare och mer markant jämfört med utvecklingen i Västernorrlands läns kommuner och Sverige som helhet. Likt långtidsarbetslösheten bland 16 – 24 år, sker en kraftigare minskning från år 2020.

Sysselsättning – unga som varken arbetar eller studerar

Även andelen UVAS mellan 16 – 24 år har minskat. I Kramfors kommun motsvarar nedgången en procent, medan motsvarande siffra i Västernorrland och i Sverige är på 1,5 procent.

För åldrarna 25 – 29 år har andelen ökat med 2,3 procent sedan 2018. Västernorrlands läns kommuner ser en ökning på 0,2 procent och i Sverige har det skett en minskning på 0,2 procent.

Sysselsättning – resultat av ungdomsanställningar

Ungdomsanställningar inleddes 2020 och finansierades helt eller delvis av Framtid Kramfors från 2021.

Finansieringen har ökat över tid, vilket även lett till att fler genomfört praktik. Satsningen har lett till att över 50% av de som deltog har gått vidare till annan sysselsättning

2020:

- 123 000 kr statliga medel → 10 ungdomsanställningar

2021:

- 413 090 kr statliga medel → 12 ungdomsanställningar
- 400 000 kr Framtid Kramfors → 22 ungdomsanställningar

2022:

- 400 000 kr Framtid Kramfors → 27 ungdomsanställningar

Efter genomförd praktik	Antal
Vidare till studier	4
Vidare till arbete	10
Fortsatt ungdomsjobb och individuella samtal	5
Föräldraledighet	1
Anslöt till andra projekt	2
Gick inte vidare men behöll kontakt med KAA	5

Många ungdomar har gått från att mest ha hängt på stan till att jobba, studera eller ta körkort – tack vare satsningen på ungdomsanställningar²

Sysselsättning – resultat av ungdomsanställningar

2023:

- 500 000 kr Framtid Kramfors → 39 ungdomsanställningar

<u>Efter genomförd praktik</u>	<u>Antal</u>
Vidare till studier	14
Vidare till arbete	5
Fortsatt ungdomsjobb och individuella samtal	10
Anslöt till andra projekt	4
Flytt	3
Gick inte vidare men behöll kontakt med KAA	2
Vidare till AME	1

2024:

- Två projekt där en individ kunde vara med i båda
- 300 000 kr Framtid Kramfors → 26 ungdomsanställningar
- 373 000 kr Misam ESF projekt → 15 ungdomsanställningar

<u>Efter genomförd praktik</u>	<u>Antal</u>
Vidare till studier	6
Vidare till arbete	4
Fortsatt ungdomsjobb och individuella samtal	10
Flytt	4
Gick inte vidare men behöll kontakt med KAA	4

Barnrätt och ungdomsdemokrati

Barn och unga är ett av Kramfors kommuns fokusområden, med tillhörande undergrupper.

- Arena barn och unga är en tvärsektionell arbetsgrupp bestående av politiker samt tjänstepersoner från kommunstyrelsen, bildningsförvaltningen och välfärd.
- Kramfors ungdomsråd består av barn, ungdomar, tjänstepersoner och politiker och sammanträder fyra gånger per år.

2019 beslutade kommunfullmäktige om en ansvarig för implementering av barnkonventionen i syfte att skapa en policy eller riktlinjer för arbetet inom kommunorganisationen.

2020 beslutade kommunfullmäktige om en riktlinje för barnrätt och ungdomsdemokrati. I riktlinjen står det att kommunen ska bygga upp ett aktivt, strukturerat barn och ungdomsdemokratiarbete med barnkonventionen som grund.

2021 anordnade Kramfors kommun ett Hackathon, en dialogmetod som syftar till att stärka ungas inflytande i samhället genom samverkan mellan ungdomar och beslutsfattare. Detta lade grunden till flera projekt som fritidsgården och aktiviteter som fokuserade på psykisk ohälsa och EPA-kulturen. Därtill genomfördes satsningar på att förbättra skolans inne- och utemiljö. Ett nytt hackaton anordnades i januari 2025.

Vision och mål

Barn och ungas delaktighet och inflytande ökar.

Indikatorer

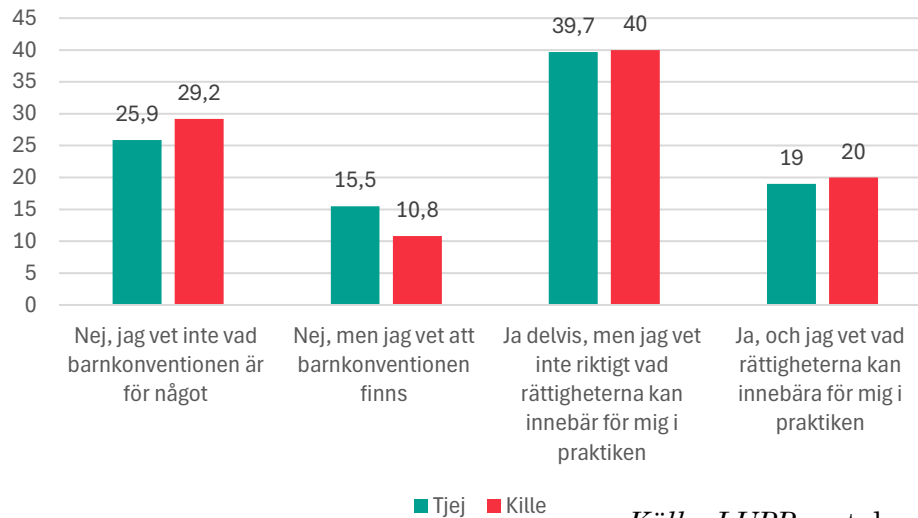
- Upplevt inflytande och delaktighet hos unga.
- Ökat valdeltagande .

Indikatorerna följs upp med hjälp av LUPP-undersökningen (lokal uppföljning av ungdomspolitik) från 2024 och 2021, samt genom statistik för valdeltagande. Under 2024 var det 80 procent av eleverna i årskurs åtta som svarade på LUPP-enkäten och 70 procent av eleverna i årskurs 2 på gymnasiet.

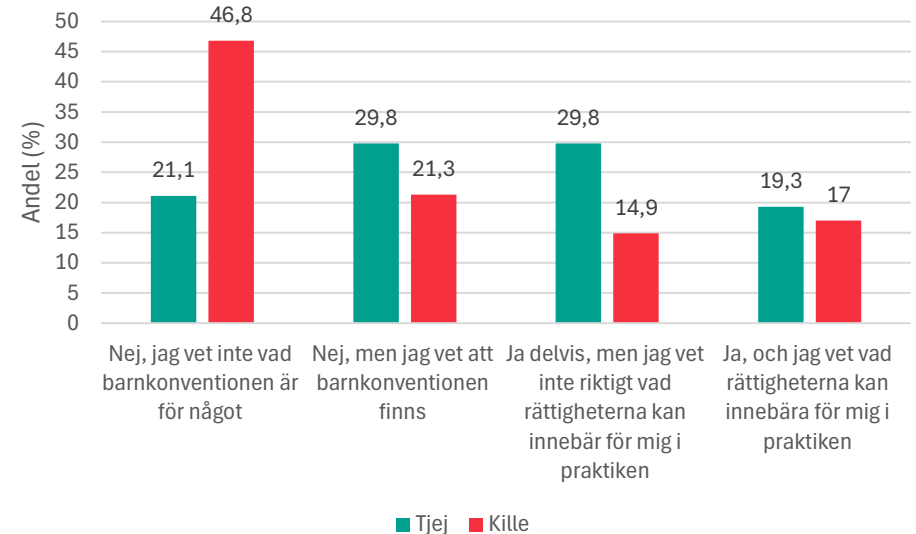
LUPP 2024 – barnkonventionen

Vet du vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen? Åk 8

Källa: LUPP-portalen

Vet du vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen? Åk 2 gym

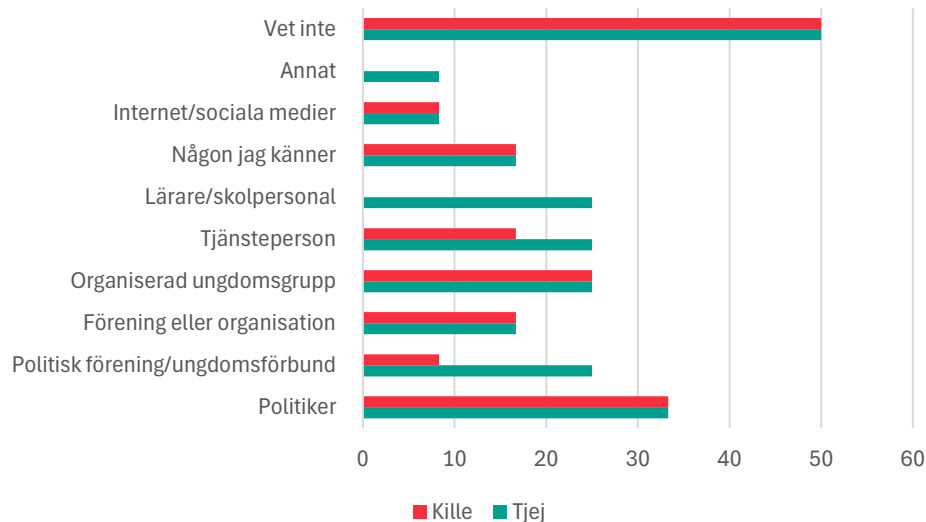
Källa: LUPP-portalen

Elever på högstadiet tenderar att ha större kännedom om barnkonventionen än gymnasieelever. Gemensamt för båda årskurser är att killar i högre utsträckning *inte vet* vad barnkonventionen är. I årskurs åtta är det vanligaste svaret för båda könen *ja delvis* medan det i årskurs två på gymnasiet är *nej* för killar och *ja delvis* samt *nej, men jag vet att barnkonventionen finns* för tjejer.

I undersökningen från 2021 uppgav 38 procent av killarna och 29 procent av tjejerna i åldern 13–16 år att *de inte alls* vet vad barnkonventionen är. Även bland 16–19-åringar 2021 angav 38 procent av killarna att de *inte alls vet* vad barnkonventionen är, medan motsvarande siffra för tjejer är 12 procent.

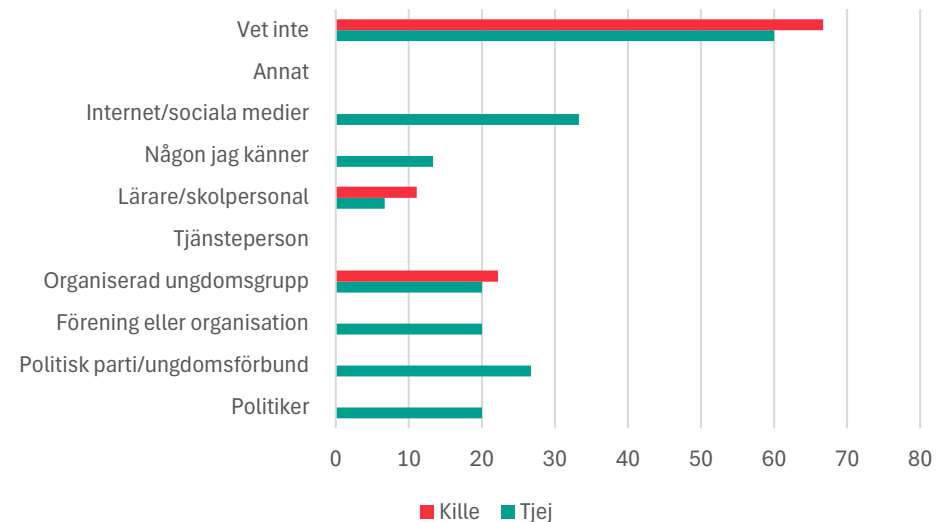
LUPP 2024 – påverka kommunen

Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun? Åk 8

Källa: LUPP-portalen

Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun? Åk 2 gym

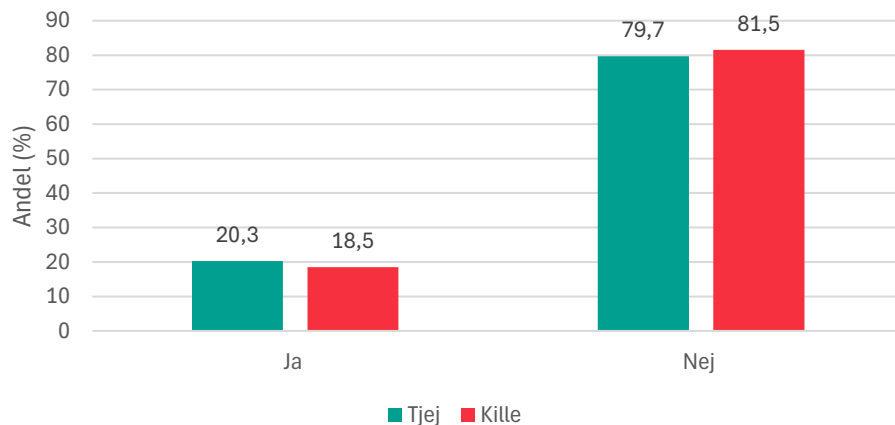

Källa: LUPP-portalen

På frågan om var eller till vem man vänder sig för att påverka något i sin kommun är det vanligaste svaret *vet inte*, där det anges av 50 procent av deltagande elever i årskurs åtta år medan motsvarande andel bland gymnasieelever är 66,7 procent för killar och 60 procent för tjejer. I årskurs åtta är *politiker* det näst vanligaste svaret, följt av *organiserade ungdomsgrupper*. I årskurs två på gymnasiet är *internet och sociala medier* näst vanligast för tjejer, och för killar är det *organiserad ungdomsgrupp*. På gymnasienivå är killarnas svar koncentrerade till tre svars kategorier medan det är mer utspritt för eleverna i årskurs åtta. I 2021 års undersökning, där åldersspannet var 13–19 år, svarade 58 procent av tjejerna och 43 procent av killarna *vet inte* och *politiskt parti eller ungdomsförbund* var det näst vanligaste alternativet, uppgett av 19 procent av killarna och 21 procent av tjejerna.

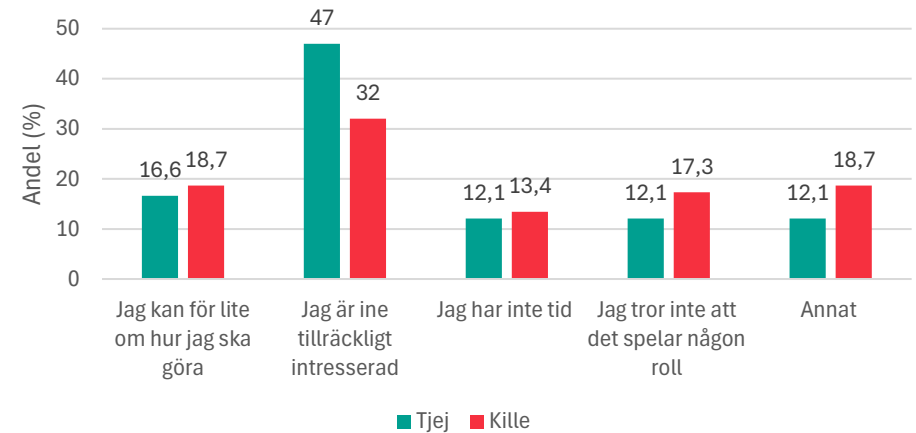
LUPP 2024 – påverka kommunen

Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? Åk 8

Källa: LUPP-portalen

Vilken eller vilja är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka? Åk 8

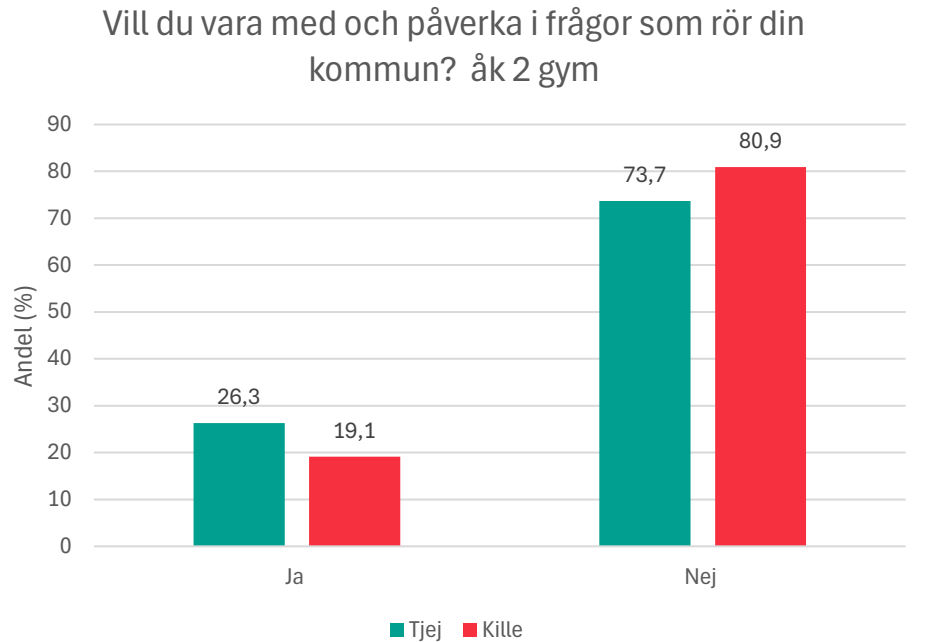

Källa: LUPP-portalen

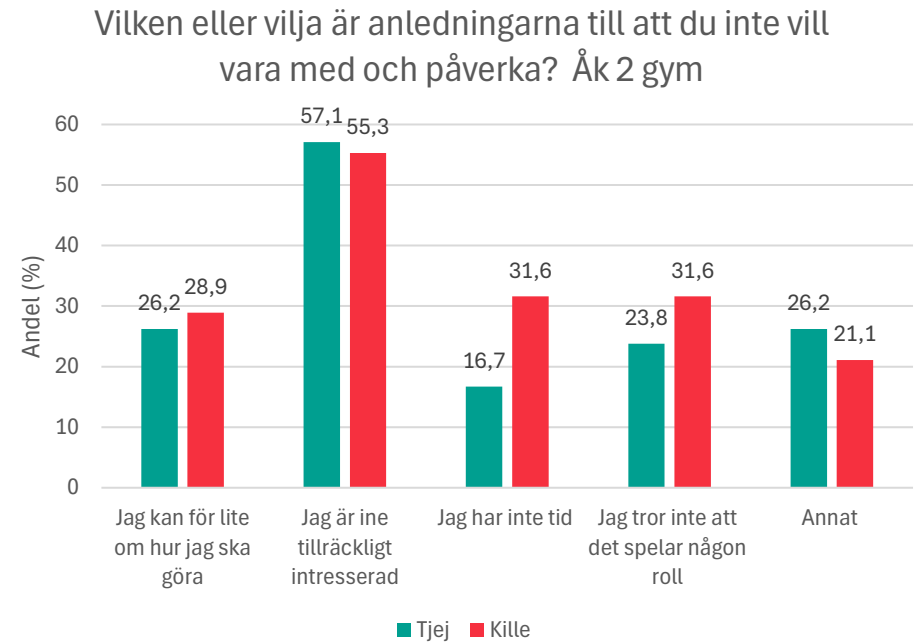
På frågan om eleven vill vara med och påverka kommunen, är det vanligaste svaret *nej* för de båda grupperna i årskurs åtta, där det däremot är en högre andel tjejer som vill påverka. Den främsta anledningen till varför man inte vill påverka är för båda könen *jag är inte tillräckligt intresserad*.

2021 angav 35 procent av deltagarna på högstadiet att de vill vara med och påverka kommunen medan Sverigesnittet var på 41 procent.

LUPP 2024 – påverka kommunen

Källa: LUPP-portalen

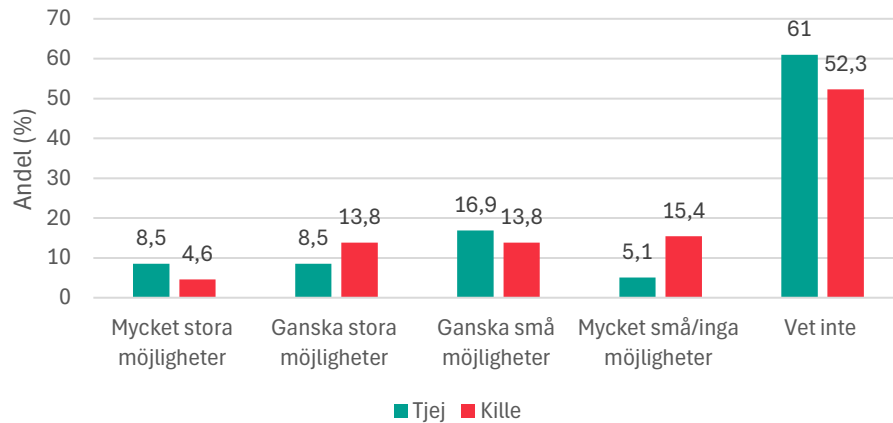

Källa: LUPP-portalen

Även på gymnasienivå är det vanligast att ange *nej* på frågan om man vill påverka frågor som rör kommunen, där det likt årskurs åtta är en högre andel bland killarna som anger det svarsalternativet. Anledningen till varför man inte vill påverka förhåller sig också likt mellan åldersgrupperna, där det mest förekommande svaret är *jag är inte tillräckligt intresserad*. På gymnasienivå 2021 angav 42 procent att de vill påverka i kommunen, varav Sverigesnittet var 47 procent.

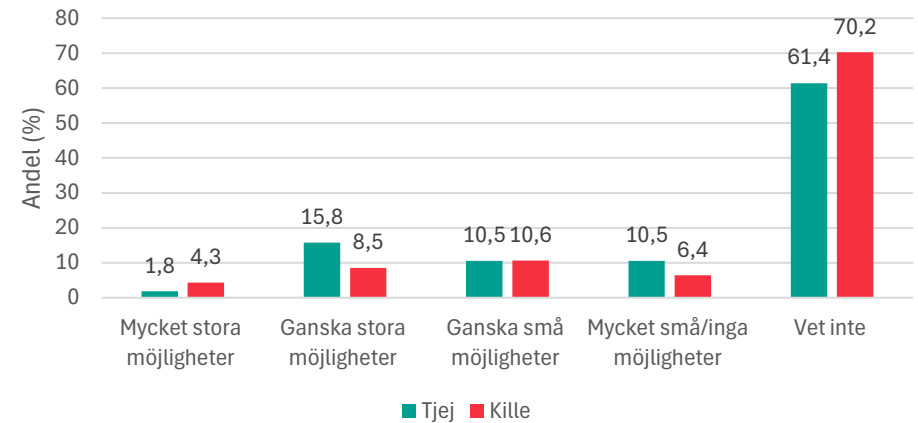
LUPP 2024 – påverka kommunen

Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Åk 8

Källa: LUPP-portalen

Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Åk 2 gym

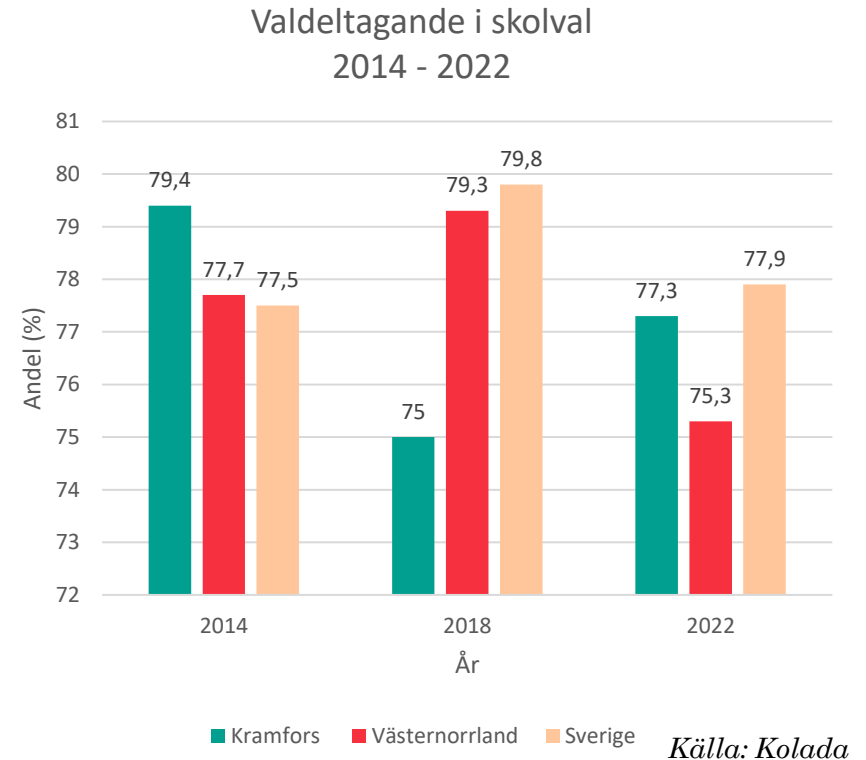
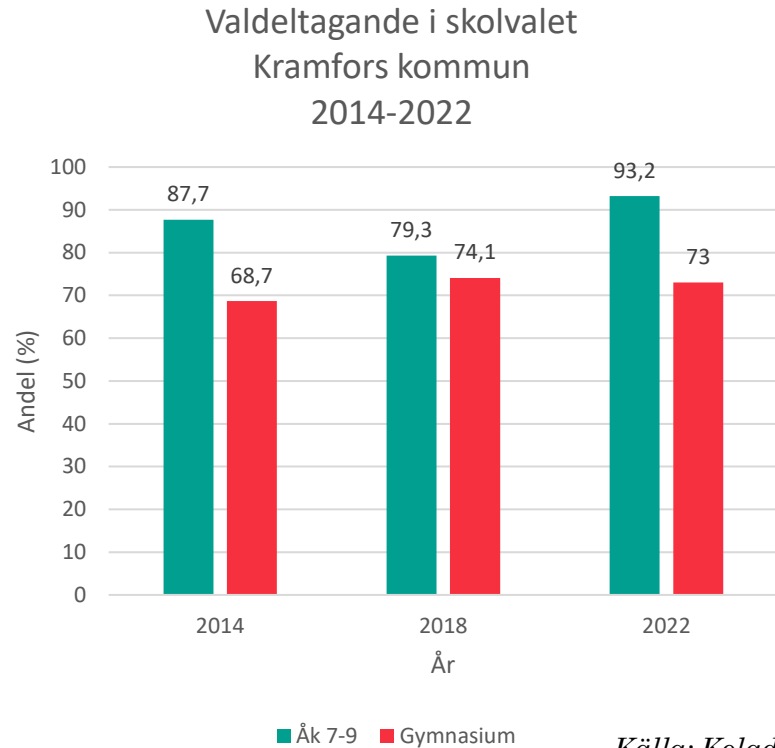

Källa: LUPP-portalen

Gemensamt för båda ålderskategorierna är att en majoritet svarar *vet inte* på vilka möjligheter de har att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Minst svarsandel för båda grupperna är *mycket stora möjligheter*.

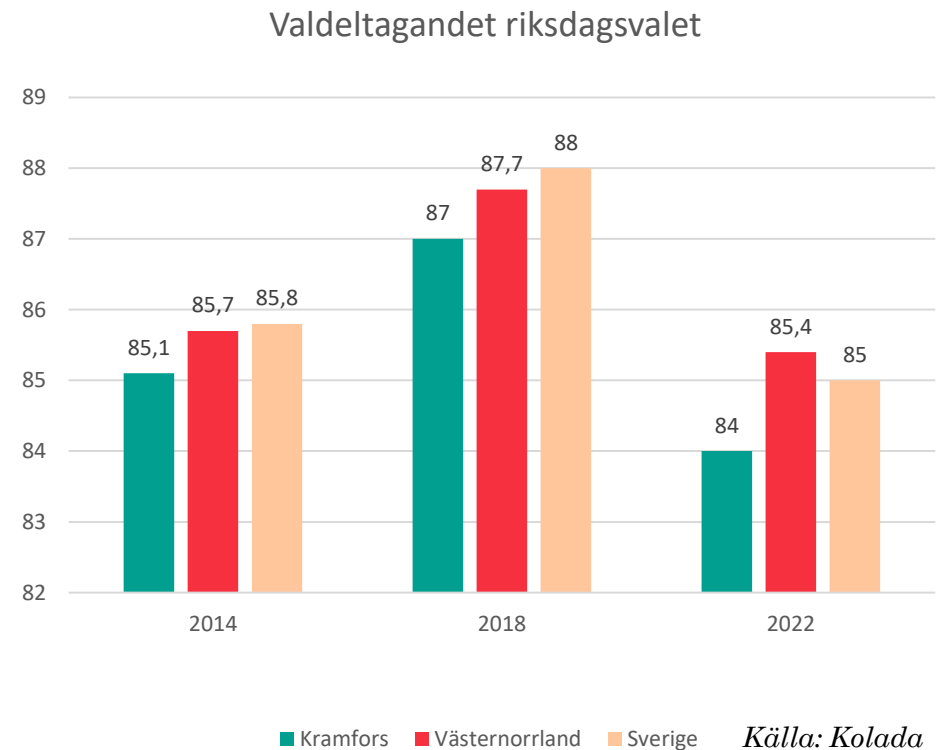
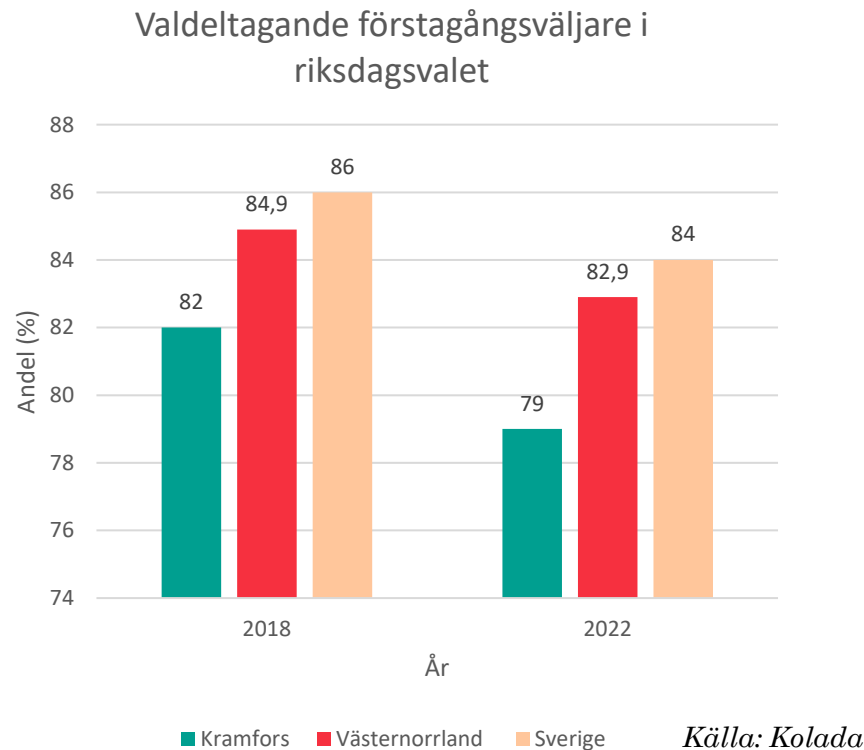
2021 angav 19 procent av eleverna att de har mycket eller ganska stora möjligheter att påverka.

Valdeltagande i skolvalet

Valdeltagandet i skolvalet är Kramfors kommun högre bland elever i årkurs 7 – 9 än på gymnasiet. För högstadiel elever har det även skett en ökning från 2014. Valdeltagandet var totalt sett högre i Kramfors kommun 2022 än i Västernorrlands läns kommuner.

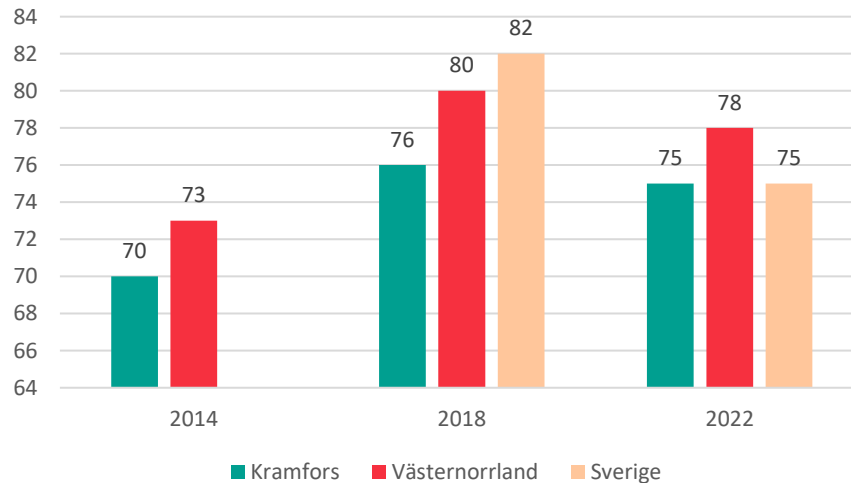
Valdeltagande riksdagsvalet

I Kramfors kommun har valdeltagandet bland förstagångsväljare i riksdagsvalet minskat från 2018 vilket följer den kommunala trenden i stort. Valdeltagandet i Kramfors kommun ligger även under riks-och länsnittet i båda kategorierna.

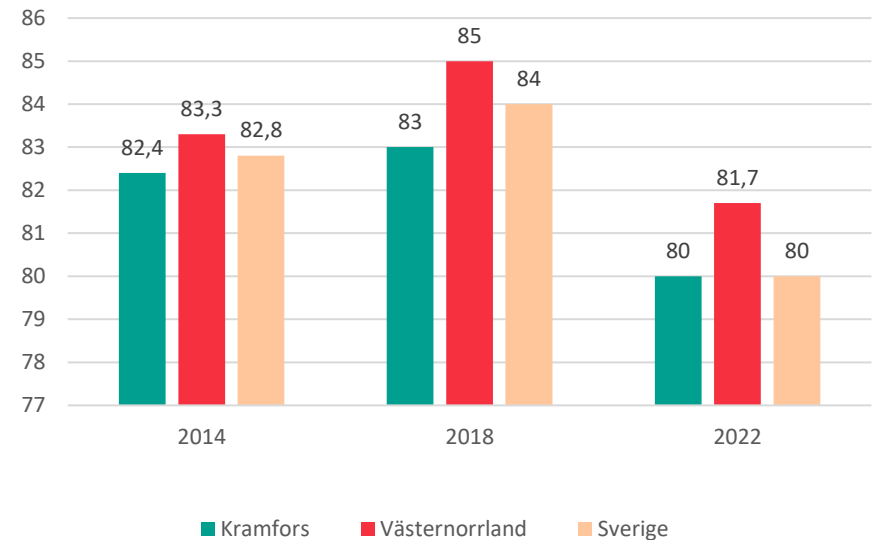
Valdeltagande i kommunalvalet

Valdeltagande för förstagångsväljare i kommunalvalet

Källa: Kolada

Valdeltagande i kommunalvalet

Källa: Kolada

Sedan 2018 har valdeltagandet i kommunfullmäktige ökat för förstagångsväljare i Kramfors kommun. 2022 låg valdeltagandet på samma nivå som rikssnittet, både för förstagångsväljare och för kommunen i stort.

Utbildning

Utbildning har varit ett prioriterat område inom Framtid Kramfors med fokus på att fler ungdomar ska klara skolan och att utbildningsnivån i kommunen ska höjas.

En insats som fått stort genomslag inom satsningen på utbildning är anställningar av socialpedagoger i högstadieskolorna. Under våren 2019 rekryterades fyra specialpedagoger till Kramfors tre högstadieskolor, varav två finansierades genom projektet Framtid Kramfors. Målet med satsningen var att skapa jämlika förutsättningar för att lyckas i skolan, så att alla har behörighet till gymnasiet efter avslutad grundskola.

Sedan årsskiftet 2022 – 2023 är socialpedagogernas anställningar implementerade i den ordinarie verksamheten och anställda på respektive skola.

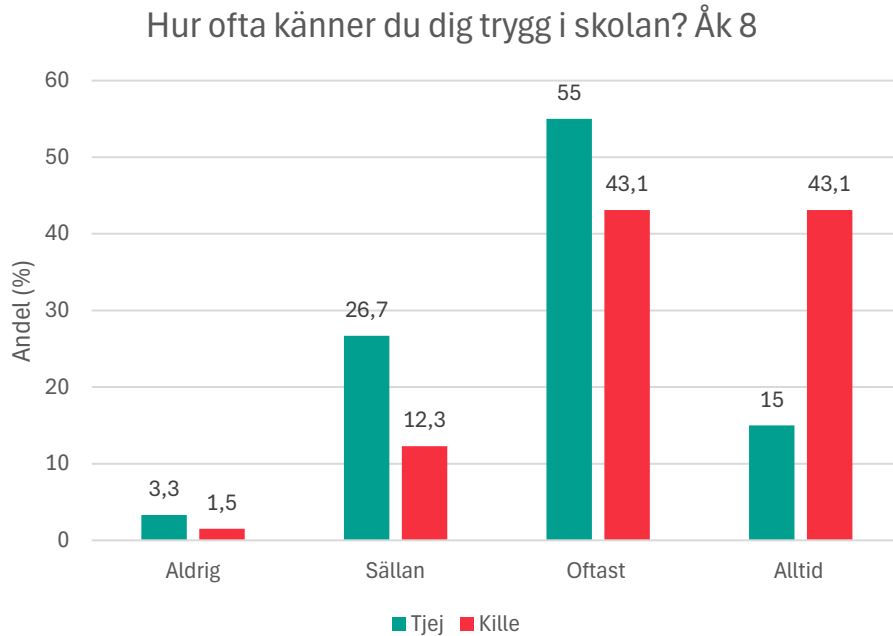
Vision och mål

- Alla ungdomar/elever i Kramfors är behöriga till gymnasiet när de lämnar grundskolan åk 9.
- Alla ungdomar som påbörjar gymnasiestudier, fullföljer sina studier inom 4 år.
- Utbildningsnivåerna hos medborgarna i Kramfors höjs.

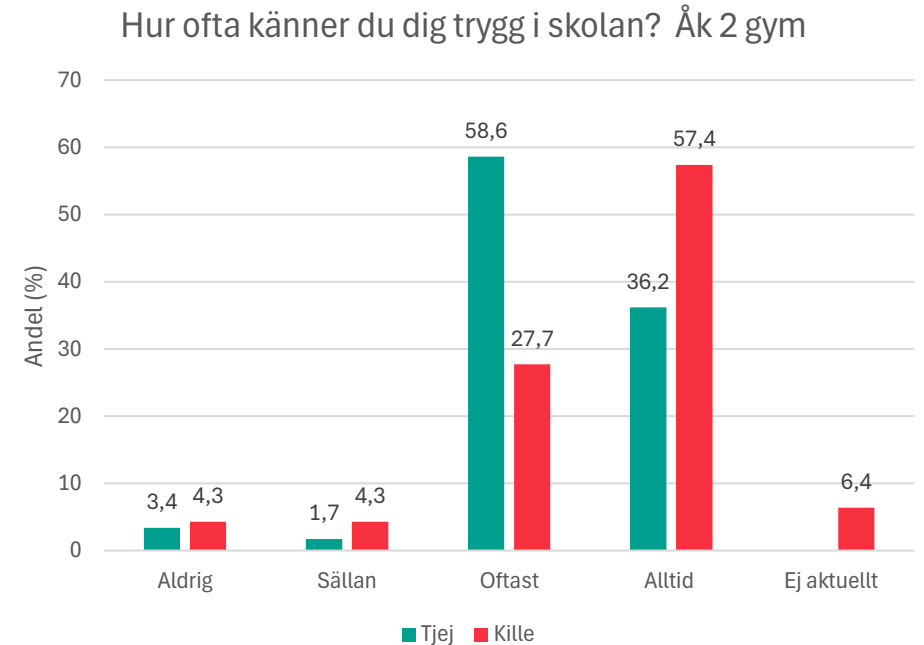
Indikatorer

- Upplevd trygghet i skola
- Andel behöriga till gymnasiet.
- Andel som fullföljer gymnasiet inom 4 år.
- Utbildningsnivån hos medborgarna i Kramfors.

Upplevd trygghet i skolan - LUPP 2024

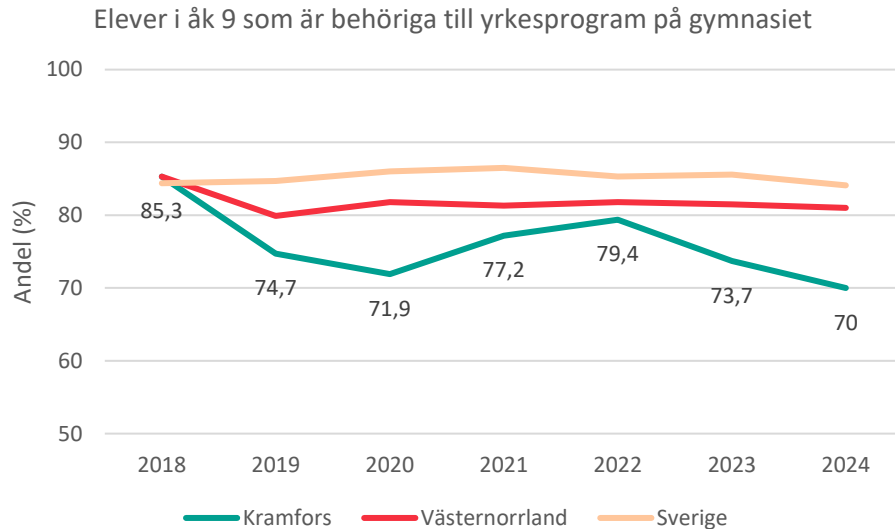
Källa: LUPP-portalen

Källa: LUPP-portalen

Det vanligaste svaret i årskurs åtta på hur ofta man känner sig trygg i skolan, är för tjejer *oftast* och för killar *oftast* och *alltid*. I årskurs två på gymnasiet svarar även en högre andel tjejer *oftast* medan motsvarande för killar är *alltid*. I årskurs åtta upplever en högre procent tjejer otrorlighet högre utsträckning, medan det på gymnasienivå är tvärtom.

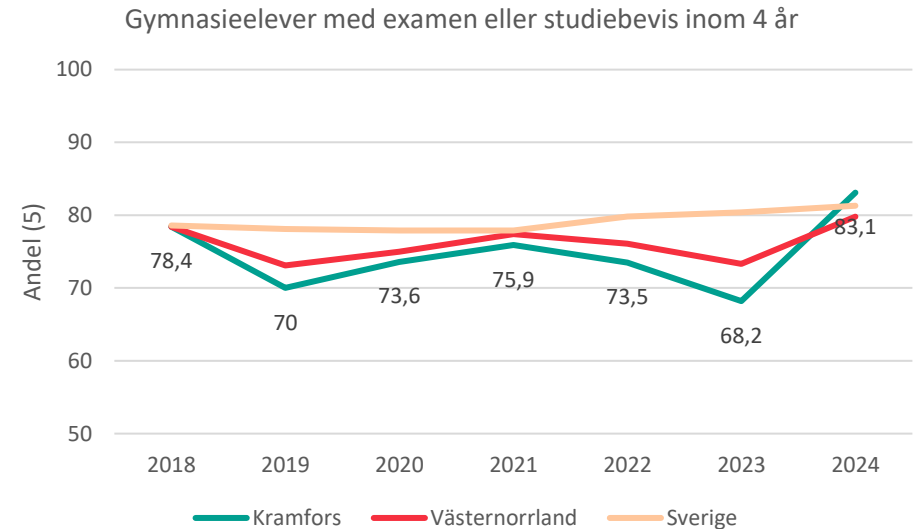
Utbildning – utveckling över tid

Källa: Kolada

Andelen niondeklassare som är behöriga till gymnasiet har minskat över tid. *Socialpedagogerna* på högstadiet introducerades år 2019 och sedan dess har trenden fluktuerat något med en uppåtgående trend både 2021 och 2022, för att sedan sjunka igen 2023 och 2024. Sedan 2018 har andelen behöriga till gymnasiet i Kramfors kommun dock konsekvent varit lägre än snittet både för Region Västernorrland och Sverige i helhet.

Under intervjuerna påpekade dock flera respondenter att man anser att kommunen saknar tidiga insatser som kan förebygga exempelvis skolfrånvaro innan det utgör ett för stort problem. Exempelvis uttryckte flera att socialpedagogerna skulle ha större möjlighet att göra skillnad om de arbetade på låg- och mellanstadiet än på högstadiet.

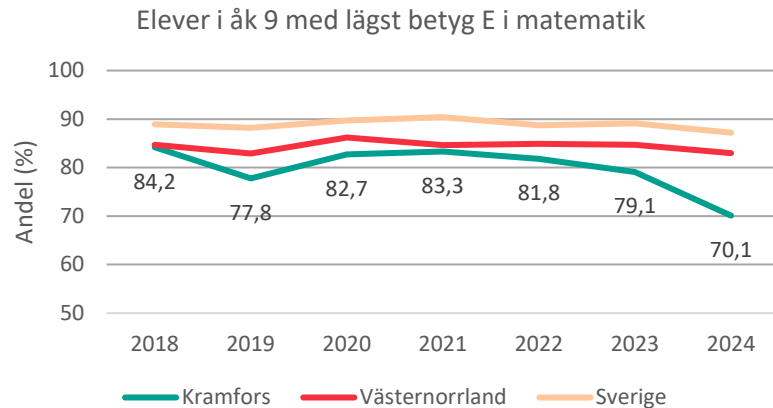

Källa: Kolada

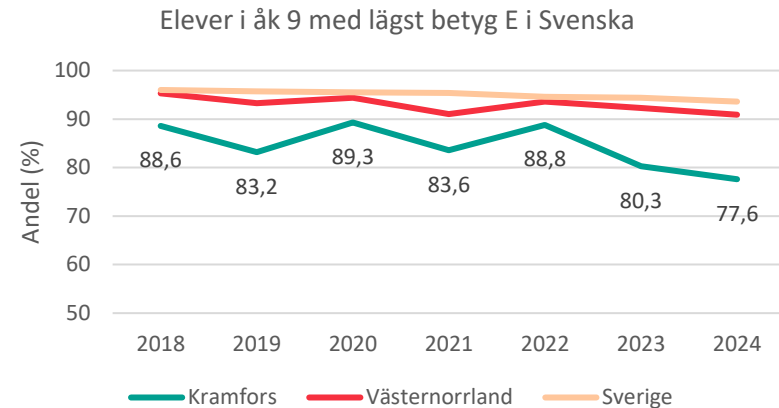
Andelen gymnasieelever som fullgjort sina gymnasiestudier inom fyra år har ökat sedan 2018. Trenden är fluktuerande med stora skillnader från år till år. Den mest påtagliga förändringen återfinns mellan år 2023 och 2024 där andelen gymnasieelever med examensbevis inom 4 år i Kramfors kommun ökat från 68,2 % till 83,1 %.

Förändringen gör att det är svårt att dra några slutsatser kring den generella trenden för hur många gymnasieelever som fullgjort sina studier inom 4 år. Statistiken bör därför följas upp årligen under de närmsta åren för att kommunen ska kunna säkerställa den positiva förändringen och dra lärdomar av vilka insatser som har gett god effekt.

Utbildning – utveckling över tid

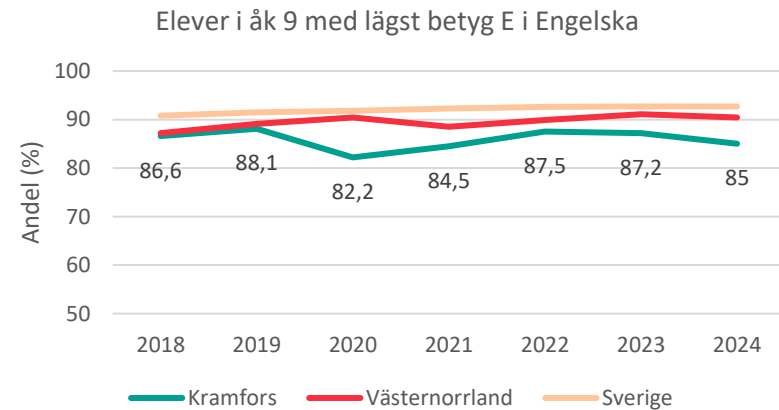
Källa: Kolada

Källa: Kolada

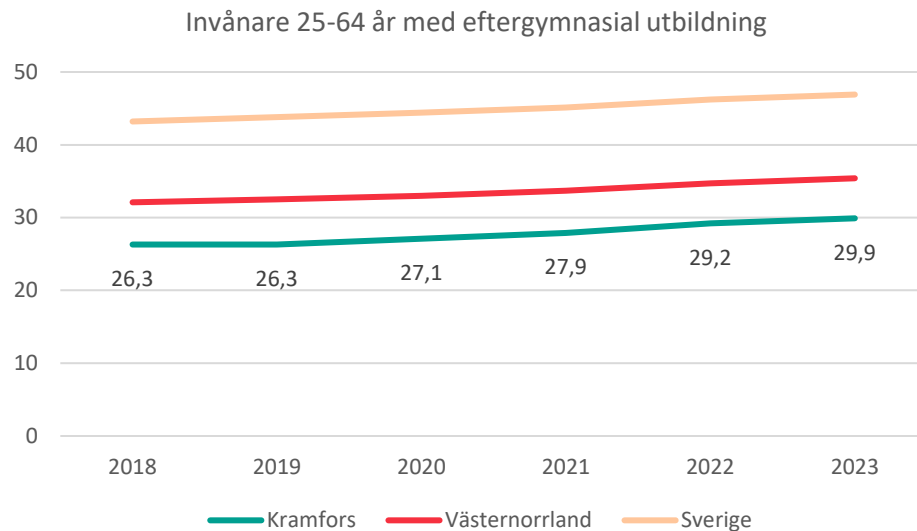
Inom ramen för denna utvärdering har också niondeklassarnas resultat i grundämnena matematik, svenska och engelska analyserats för att ge en bild av eventuella förändringar i skolresultaten. Godkända betyg i samtliga grundämnena utgör ett av kraven för behörighet till gymnasiet.

Resultatet visar att andelen elever med godkända betyg minskar i alla tre grundämnena. Störst minskning har skett i matematik som minskat från 84,2 % godkända år 2018 till 70,1 % godkända 2024. Diagrammen visar dock att trenden är fluktuerande även för dessa indikatorer, vilket tyder på att det är stora skillnader i skolresultat mellan olika årskullar. Vidare analys bör därför fokusera på att identifiera skillnader mellan olika årskullar för att kunna dra slutsatser kring varför resultaten varierar i så hög grad.

Källa: Kolada

Utbildningsnivå – utveckling över tid

Källa: Kolada

Andelen invånare i Kramfors kommun i åldrarna 25-64 med eftergymnasial utbildning har ökat stadigt sedan 2018, från 26,3 % till 29,9 %. Kramfors ligger fortfarande på lägre nivåer än både det nationella och regionala snittet, och den positiva utvecklingen följer samma trend.

Uppväxtvillkor

Den huvudsakliga målgruppen för projektet Framtid Kramfors har varit barn och unga.

Verktyg för att nå målen med barns uppväxt är bland annat utökad stöd på familjecentralen genom familjebehandlare.

Familjebehandlarens syfte är att göra föräldraskapsstödande insatser på generell och individanpassad nivå. Målet med insatsen har varit att bidra till att skapa förutsättningar för goda och jämlika uppväxtvillkor för barn som växer upp i kommunen, genom ökad tillgänglighet och långsiktig prevention.

Vision och mål

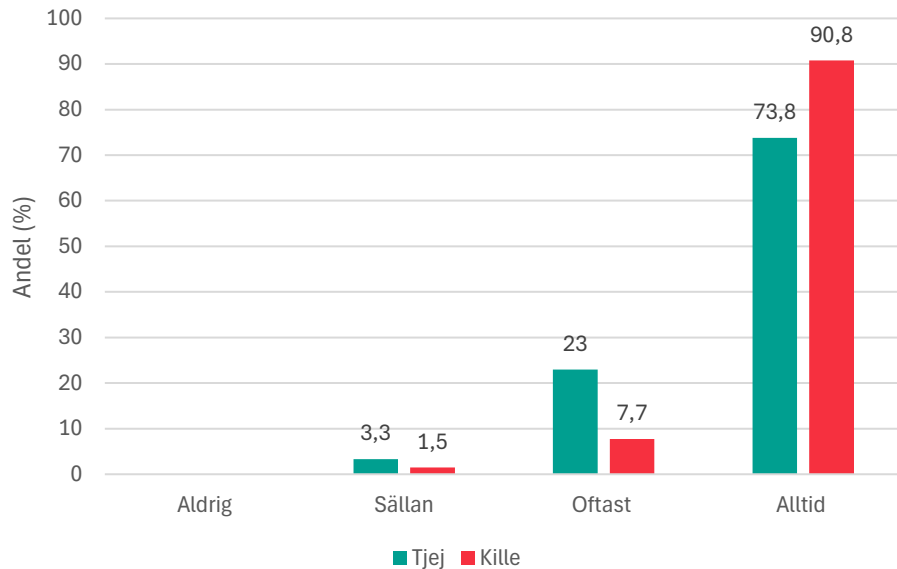
- Fler barn kan bo kvar i det egna hemmet.
- Samverkan mellan skola, myndigheter, elever och föräldrar är etablerad.
- Alla vårdnadshavare får stöd efter behov.

Indikatorer

- Upplevd trygghet i hemmet.
- Antal barn placerade i familjehem eller HVB-hem.

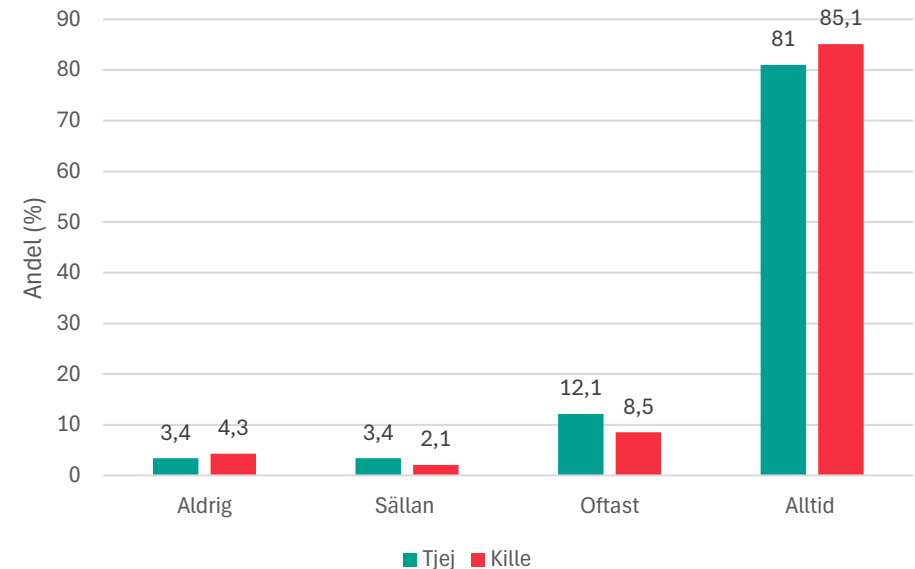
Trygghet i hemmet – LUPP 2024

Hur ofta känner du dig trygg i hemmet? Åk 8

Källa: LUPP – portalen

Hur ofta känner du dig trygg i hemmet? Åk 2 gym

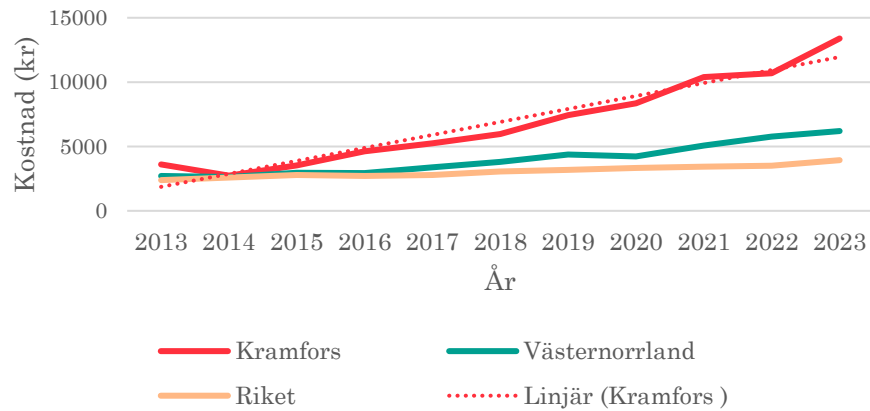

Källa: LUPP – portalen

Vad gäller upplevd trygghet i hemmet, anger majoriteten för båda åldersgrupper att de *alltid* känner sig trygga i hemmet. Gemensamt är även att en högre andel tjejer svarar *oftast*. I årskurs åtta anger ingen *aldrig*, medan motsvarande på gymnasienivå är 3,3 procent av tjejerna och 4,3 procent av killarna.

Uppväxtvillkor

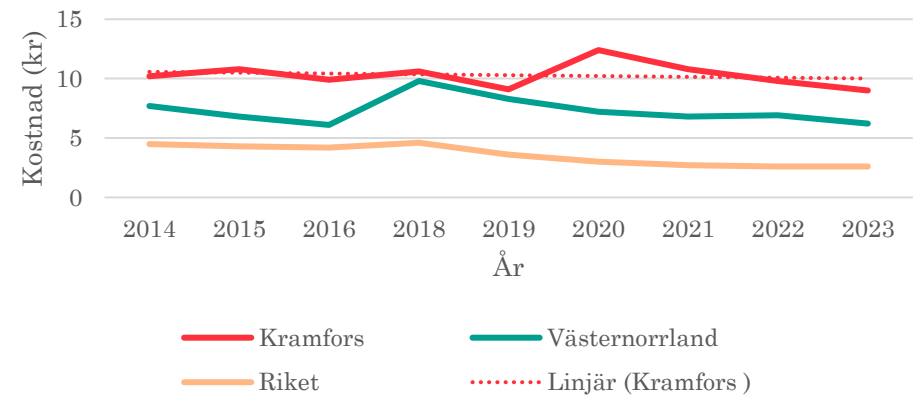
Kostnad HVB för barn och unga 0-20 år kr/inv (2013-2023)

Källa: Kolada

Diagrammet illustrerar kostnader för HVB för barn och unga i åldrarna 0-20 år som omfattas av HVB mellan 2013-2023 i Kramfors kommun. Trendlinjen som illustreras i diagrammet påvisar en ökning av kostnader de senaste 10 åren. I jämförelse med övriga kommuner i Västernorrland och hela riket ligger Kramfors på en högre nivå.

Barn och unga 0-20 år som varit placerade på HVB någon gång under året, antal/1000 inv (2014-2023)

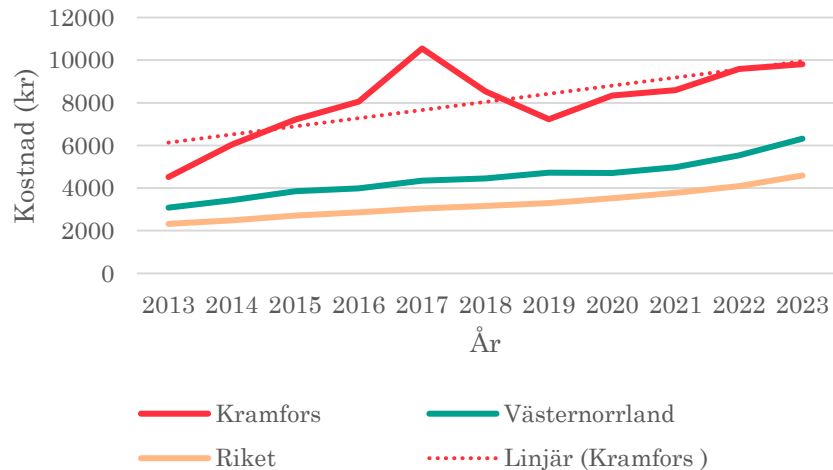
Källa: Kolada

Statistiken avseende barn och unga i åldrarna 0-20 år, antal per 1000 invånare, påvisar att Kramfors kommun ligger ovanför snittet, både i jämförelse med Västernorrlands läns kommuner och med riket.

Trendlinjen visar en minskning på 0,7% mellan 2014-2023.

Uppväxtvillkor

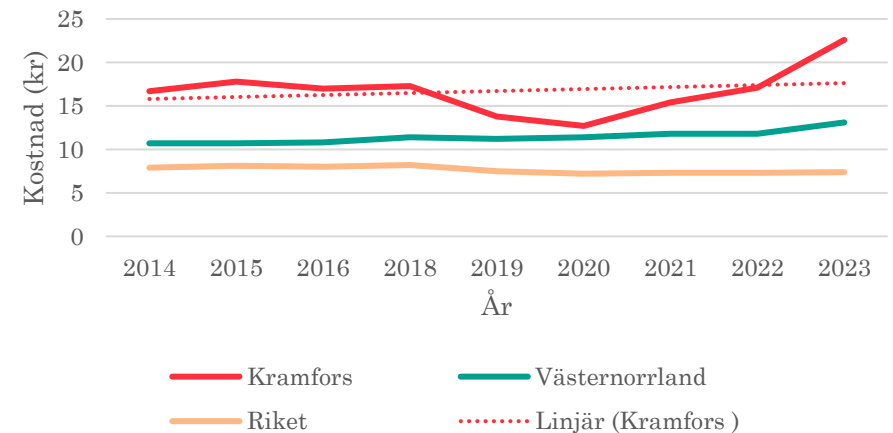
Kostnad familjehemsvård barn och unga 0-20 år kr/inv 2013-2023

Källa: Kolada

Statistiken påvisar att kostnaderna för familjehemsvården 2013-2023 har ökat och att Kramfors kommun ligger högre än snittet i jämförelse med kommunerna i Västernorrlands län och riket i sin helhet.

Barn och unga 0-20 år som varit placerade på familjehem någon gång under året, antal/1000 inv (2014-2023)

Källa: Kolada

Diagrammet illustrerar antal barn och unga 0-20 år som varit placerade på familjehem någon gång under året mellan åren 2014-2023, med undantag år 2017. Från 2020 har antal per 1000 invånare ökat

Kapitel 3: Processutvärdering

Styrning, personalfrågor, målgrupp och uppföljning

Styrning

Under intervjuerna har respondenterna blivit tillfrågade om deras upplevelse av arbetet inom Framtid Kramfors kopplat till bland annat styrning och projektledning. Detta för att skapa en uppfattning om hur etablerade arbetssätt fungerar idag och hur de kan utvecklas framöver.

Genom intervjuerna framkommer det att flera respondenter har upplevt viss otydlighet i arbetet med projekt Framtid Kramfors. Detta gäller särskilt frågor om förankring mellan styrgrupp och operativa verksamheter, samt den generella kunskapen kring projektets olika mål och indikatorer.

”Målet är egentligen bara att de mår bra och får ut någonting av aktiviteterna. Men vi följer liksom inte upp det med någon statistik eller så. Huvudsaken är att det blir någonting av det.”

Citatet ovan är ett exempel på hur flera respondenter resonerar kring mål för deras verksamheter. Fokus ligger mer på upplevda positiva förändringar än mätbarhet, och ofta arbetar man i första hand utifrån mål i den egna verksamheten snarare än målen för Framtid Kramfors.

”Jag skulle önska att vi alla skulle gå mot samma mål, alltså arbeta mer målinriktat och att alla vet sin roll mer. Så mer tydlighet i uppdraget, särskilt för de som jobbar i skolan tror jag.”

Intervjuerna visar att många är positivt inställda till de insatser som genomförts och att pengarna som Framtid Kramfors inneburit har varit positiva för de enskilda verksamheterna. Däremot upplever flera respondenter att det varit en bristande sammanhållning av projektet som gjort det svårt att överblicka och känna att alla arbetar tillsammans och mot samma mål.

”Jag tycker att mycket har varit jättebra. Att vi har fått pengar har gjort det möjligt att använda dem till att göra verkstad på riktigt.”

”Det har saknats en tydlighet kring syfte och riktning, alltså en tydlig styrning.”

Det har under utvärderingen även noterats en viss skillnad i hur respondenterna upplevt arbetet med Framtid Kramfors beroende på om de innehar en strategisk eller operativ roll inom kommunen. En generell observation är att personer i operativa roller i högre grad upplever en avsaknad av mål och gemensam styrning än de som arbetar strategiskt. En orsak till denna skiljelinje skulle kunna vara att de som arbetar strategiskt ofta har en mer naturlig kontakt med, eller själva ingår i styrgruppen för projektet.

Sammantaget indikerar ovan nämnda synpunkter att det finns vissa utmaningar kopplat till den interna kommunikationen kring projektet Framtid Kramfors.

Personalfrågor

Inom ramen för projektets finansiering har tjänster tillsatts så som socialpedagoger och familjebehandlare. Samtidigt finns det utmaningar kopplade till tillfälliga anställningar när finansiering söks periodvis, vilket ger en viss osäkerhet kring tjänsternas långsiktighet.

Det tillkommer utmaningar med implementeringsfasen, där tjänster ska bli en del av den ordinarie verksamheten som redan kämpar med budgetutmaningar. Om finansieringen upphör kan det innebära ekonomiska utmaningar.

Ett återkommande mönster är att medarbetare strategiska medarbetare upplever en tydligare struktur i organisationen, medan de på operativ nivå ser en större otydlighet. Projektet beskrivs exempelvis som relativt tyst, med lite dialog ute i verksamheterna. Detta har gjort det svårare att skapa en bredare förståelse och förankring av projektets mål.

Under intervjuer betonas att det är positivt att Kramfors satsar ekonomiska resurser på att stötta ungdomar och föräldrar, men det råder en viss oklarhet inom verksamheterna kring vad som faktiskt sker och hur insatserna genomförs. Över tid berättar deltagare att relationen till projektet varierar över tid där de i det operativa arbetet var mer sammansvetsade tidigare.

Socialpedagogerna har olika chefer, vilket resulterar i att deras arbetsdagar kan skilja sig åt markant i och med skilda roller. I flertal intervjuer berättar yrkesverksamma från olika förvaltningar att det framkommit att de fungerar som mentorer, trots att det inte är deras uppgift i skolorna. Sedan implementeringen har de kommit längre från projektet och andra yrken. Det råder även oklarhet kring vilka tjänster som finansieras av projektet och om ens anställning då är en del av Framtid Kramfors eller inte.

Målgrupp

Framtid Kramfors fokuserar på tidiga och öppna insatser för barn och unga, ökad tillgänglighet och motivation till studier, stärkt social trygghet, möjligheter till sysselsättning och inkludering samt en starkare demokrati och ett levande civilsamhälle. Målgruppen är barn och unga, samt föräldrar genom arbete med föräldraskapsstöd och familjebehandlare.

Projektet har varit en värdefull resurs för att nå en bred målgrupp och skapa positiv förändring för kommunens ungdomar. Bland annat har ungdomsanställningar hjälpt unga som varken arbetar eller studerar till sysselsättning och spelutvecklingskursen på Sumercamp Hola har hjälpt ungdomar gå vidare till studier. Unga inkluderas i stor utsträckning i beslutsprocesser genom Arena barn och unga och ungdomsrådet. Medlen har på så vis kunnat användas verksamhetsnära för att göra skillnad.

Samtidigt finns delade uppfattningar bland yrkesverksamma om hur resurserna bäst ska användas för att stärka målgruppen. Exempelvis anser fler personer att insatser bör sättas in ännu tidigare – socialpedagoger kan till exempel finnas bland yngre årskullar också vilket möjliggör en bra överlämning när de kommer upp i äldre åldrar, då problembeteenden redan har etablerats. Större satsningar föreslås göras på förskolor, låg- och mellanstadiet samt stärka stöd till föräldrar ytterligare för att komma ner i behoven och tidigt förebygga.

I Kramfors kommun finns ett område med socioekonomiska utmaningar, och det uttrycks en önskan om att insatserna bör fokuseras just där.

jag tycker att det är där vi skulle lägga krutet och kraften för det vet vi också. [...] socioekonomiskt utsatt område kommer att generera ett utanförskap. Det kommer att generera framtida samhällsproblem och förmodligen kostnader kopplat till socialtjänsten lång tid framöver. Så kan vi på något vis förebygga där och höja den tror jag att vi har mycket att vinna på totalen i längden

Kopplat till socioekonomiska faktorer lyfts exempelvis gratis fritids- och lovaktiviteter fram som positiva. Det betonas att deltagande inte ska vara beroende av ekonomiska resurser och medlen har använts för att ge ungdomar en meningsfull fritid oavsett ekonomiska förutsättningar.

Barnkonventionen och jämställdhet

Implementeringen av barnkonventionen i Kramfors kommun varierar beroende på yrkesgrupp och verksamhetsnivå. De som arbetar operativt har generellt sett mindre kunskap om hur barnkonventionen beaktas i deras arbete och använder den inte alltid som en utgångspunkt i sin yrkesroll. Däremot upplever strategiska aktörer att ett gediget förarbete genomfördes men anser att den inte implementerats fullt ut.

Arena Barn och Unga fungerar som en viktig plattform för att stärka barnperspektivet, liksom olika initiativ för att öka ungas delaktighet, exempelvis Hackathon där ungdomar och politiker diskuterar samhällsfrågor. Dessa satsningar har lett till att kommunens barn och unga har kunnat driva igenom deras viljor, så som en motorgård. Inom Arena barn och unga är barnkonventionen inskriven och ska genomsyra varje verksamhet.

Barnkonventionen beskrivs vara väl förankrad på medvetandenivån men att det kan finnas brister i den praktiska implementeringen och att det material som togs fram inte har använts i särskilt hög utsträckning. Detta tros bero på att förarbetet, i form av bland annat en checklista, var svårt att omsätta i praktiken. Även om kommunen arbetar aktivt med att framhäva barnperspektivet, finns utvecklingspotential i att få till barnkonventionen på ett naturligt sätt i styrkedjan.

Jämställdhet är ett politiskt prioriterat område i Kramfors kommun. Under intervjuer framgår att kommunens jämställdhetsarbete har kommit längre än det med barnkonventionen. Kramfors kommun är en modellkommun för jämställdhet och arbetar aktivt med statistiska uppföljningar uppdelat på kön, exempelvis skolfrånvaro. Perspektivet beskrivs vara väl implementerat i varje verksamhet och att det följer med vid analys av resultat och uppföljningar.

På operativ nivå är jämställdhetsarbetet med i de olika verksamheterna, till exempel arbetar fritidsgården med inkluderande miljöer och familjecentralen arbetar med anpassat stöd för pappor.

Kapitel 4: Omvärldsanalys

Fagersta, Övertorneå, Eda, Markaryd, Åsele

Bakgrund

Inom ramen för utvärderingen har en omvärldsanalys genomförts i syfte att kontextualisera resultaten från Framtid Kramfors. Omvärldsanalysen ämnar analysera hur resultat från projekt och insatser i andra kommuner kan jämföras med resultat och metoder från Framtid Kramfors. Detta medför att resultaten kan förstås i ett större sammanhang och ger värdefulla insikter om hur insatserna står sig i förhållande till nationella erfarenheter.

Omvärldsanalysen inkluderade intervjuer med eller underlag från fem kommuner: Fagersta, Övertorneå, Markaryd, Eda och Åsele kommun.

Samtliga kommuner har använt medlen på olika sätt och fokuserat på olika områden. Bland annat arbetsmarknadsinsatser, insatser med fokus på barn och unga, folkhälsa och kultur.

Eftersom insatserna och till viss del även förutsättningarna och behoven varit olika i olika kommuner är det svårt att dra direkta paralleller mellan kommunerna och Kramfors.

Genomförande

Arbetsmarknadsinsatser

En kommun har haft ett särskilt fokus på arbetsmarknadsinsatser med hjälp av stödet från Tillväxtverket. Målsättningen har varit att minska antalet personer med försörjningsstöd i kommunen och att öka sysselsättningen för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Ytterligare en kommun har arbetat med att stärka ekonomisk och social utveckling medels tidiga insatser för unga och matcha långtidsarbetslösa och språksvaga in på arbetsmarknaden. Detta har genomförts med arbetsmarknadscoordinatorer vid AME som arbetar nära socialtjänst och Arbetsförmedlingen. Ett stärkt samarbete har utvecklats internt mellan AME och öppenvården, särskilt kring insatsen STAR (Samverkansteam för arbetslivsinriktad rehabilitering), som drivs i samarbete med Samordningsförbundet.

Kommunen har även arbetat med att öka rekryteringsbasen för de arbetsgivare som upplever svårigheter att hitta arbetskraft genom AME med projektmedel från Tillväxtverket och landsbygdsprojektet.

Barn och unga

Flera av kommunerna som intervjuades har haft ett fokus på barn och unga samt olika aktiviteter och insatser kopplade till målgruppen. Bland annat har medel, likt inom Framtid Kramfors, finansierat aktiviteter på fritidsgården för att ge barn och unga en meningsfull fritid oavsett ekonomiska förutsättningar.

Folkhälsa

Fler av kommunerna har haft ett fokus på folkhälsa och tillsatt aktiviteter och insatser på olika sätt kopplat till just folkhälsa. Detta har till exempel skett genom att sprida och kommunicera information om folkhälsorelaterade frågor till kommuninvånarna.

Kultur

En av kommunerna har haft fokus på att bevara kulturarvet och har haft insatser för barn och unga i olika åldrar kopplat till kommunens kulturarv med bland annat studiebesök.

Uppföljning

En kommun påpekar att de inte gjort några specifika uppföljningar av aktiviteter och insatser, men att de ser ett värde i att genomföra djupintervjuer med berörda aktörer i syfte att ta reda på vad som behövs framgent, vilka potentiella brister det finns i arbetet samt potentiell kvalitetsutveckling.

Genomförande

Barnkonventionen

Flera kommuner har arbetat med barnkonventionen på olika vis. En kommun berättar att de ska ta fram en checklista för politiker om beslut som rör barn direkt eller indirekt.

Samma kommun har tagit fram en handlingsplan avseende barnkonventionen som är antagen i kommunfullmäktige och har även utbildat flertal barnrättsstrateger. Vidare arbetar kommunen med utbildningar inom skolan, i ledningsgrupper i kommunen och har arrangerat flera chefsträffar för att kunskapshöja aktörer om barnkonventionen.

En kommun har inte haft ett uttalat fokus på barnkonventionen men har inkluderat det indirekt i aktiviteter och insatser genom att arbeta med barn och ungas delaktighet och internt i kommunen är det något alla anställda ska bära med sig i arbetet.

Jämställdhet

Flera av kommunerna har haft ett jämställdhetsperspektiv i projekten, insatserna eller aktiviteterna. En kommun påpekar att jämställdhet har varit en av värdegrunderna i aktiviteterna som genomförts. En annan kommun lyfter att det funnits en önskan att arbeta mer med jämställdhet utifrån ett folkhälsoperspektiv, men att det mer har varit en inställning i projekt och planering snarare än ett uttalat fokus. En kommun har haft större fokus på jämlikhet än jämställdhet.

Demokrati

Likt Kramfors arbetar ytterligare en kommun med implementering av barnkonventionen i satsningar för att främja en meningsfull fritid. Detta görs genom kunskapshöjande insatser och aktiviteter som bekostas av Tillväxtverket, exempelvis friluftsdagar.

En annan kommun har haft fokus på demokrati genom Youth 2030 Movement och att unga har fått träffa olika politiker och tjänstepersoner i den berörda kommunen i syfte att föra dialog mellan målgrupperna. Det lyfts att det funnits ett ungdomsråd i kommunen tidigare och att kommunen har tankar på att starta upp det igen.

Resultat

Utlästa resultat från kommunerna har bland annat varit att insatser som tillsatts har lett till nya aktiviteter och nya samverkansformer i kommunen har bildats. Vidare lyfts det att de positiva resultat som går att utläsa beror på ett långsiktigt perspektiv internt.

Utmaningar och framgångsfaktorer

Utmaningar

Utmaningar som lyfts under samtalen upplevs vara att man har skapat sig en förväntan eller förståelse som sedan inte stämmer överens med aktiviteten och dess resultat. Det upplevs även ha funnits svårigheter med att utläsa resultat i vissa aktiviteter och att göra olika mätningar, beroende på vilken insats man genomfört. Vidare är det en kommun som lyfter att tiden varit en stor utmaning.

Tiden är ett återkommande tema i såväl omvärldsanalysen som i intervjustudien. Flera aktörer och kommuner påpekar att det har varit en svårighet att göra en långsiktig planering av insatser och aktiviteter, då kommunerna inte vetat om ifall stödet kommer fortsätta delas ut efter perioden.

Vidare har en kommun lyft utmaningar kopplade till vad som potentiellt kan hända när chefer byts ut. Det är således av stor vikt att projekten är förankrade i kommunen så att nästkommande chefer har samma uppfattning av behovet och möjligheterna med insatserna.

Framgångsfaktorer

En kommun lyfter att en framgångsfaktor i deras arbete har varit att styrningen har varit bra och att de positiva resultaten som går att utläsa grundar sig i styrningen, samt att man vågat testa sig fram.

En annan kommun påpekar att när det pratas om verksamhetsutveckling så pratar man ofta om vad man hade kunnat göra om det fanns pengar och nu när det finns ekonomiska resurser kan det realiseras. Det har bidragit till fler positiva diskussioner och man har börjat samverka med aktörer man tidigare inte samverkat med.

Kapitel 5: Diskussion och rekommendationer

Diskussion

Effektutvärderingen av Framtid Kramfors visar att behörigheten till gymnasiet, i motsats till de uppsatta målen, har minskat sedan projektet initierades. Resultaten i samtliga grundämnena har försämrats, särskilt i matematik och svenska.

En central insats inom Framtid Kramfors för att stärka utbildningen och öka gymnasiebehörigheten har varit införandet av socialpedagoger på högstadiet. Flera respondenter menar att socialpedagogerna möjligen hade haft större effekt om de även funnits redan på låg- eller mellanstadiet.

Utvärderingen tyder på att satsningen på ungdomsjobb har haft positiva effekter. Denna bild bekräftas under intervjuer, där införandet genomgående beskrivs som positivt.

Kommunen arbetar aktivt med barn och ungas inflytande genom Arena barn och unga och ungdomsrådet. Utdrag från LUPP undersökningar visar dock på att en stor andel inte vet var de kan vända sig för att påverka kommunen eller att de inte vill påverka och detta gäller särskilt för gymnasieelever. Däremot har kommunens arbete lett till att unga kunnat driva igenom egna förslag och kunnat vara med och påverka.

Valdeltagandet för förstagångsväljare i kommunalvalet har även ökat, vilket indikerar en vilja för unga att påverka kommunen.

Vad gäller uppväxtvillkor påvisar Kramfors högre nivåer än Västernorrland och Sverige som stort samt en ökning sett till HVB kostnader. Däremot har kommunen sett en minskning i barn och unga som varit placerade på HVB någon gång under året och barn och unga som varit placerade på familjehem har dock ökat. Framtid Kramfors lägger stor vikt på tidiga insatser men dessa är svåra att mäta under ett kortare tidsspann. Utdrag från LUPP undersökningen visar att en klar majoritet alltid känner sig trygga i hemmet bland elever i årskurs åtta och år två på gymnasiet.

Framgångsfaktorer från andra kommuner som mottagit stödet visar på vikten att prova sig fram och våga testa olika metoder. I de fall där styrningen lyfts fram som tydlig har även det genererat tydligare målsättningar. Kommunerna möter, likt Kramfors, utmaningar med tidsberoende och svårigheter att följa upp förebyggande effekter.

Diskussion fortsättning

Processutvärderingen pekar på utvecklingsmöjligheter inom kommunikation och styrning. Det framgår att genomförandet omfattar många insatser som ligger i linje med de uppsatta målen. Samtidigt lyfter intervjurespondenter fram utmaningar med att skapa en gemensam förståelse för projektets innebörd, särskilt i relation till gemensamma förhållningssätt såsom barnkonventionen.

Anställningar ses som positiva, men implementeringsfasen innebär utmaningar. Strategiska och operativa aktörer upplever projektet på olika sätt, vilket skapar viss osäkerhet, särskilt kring vilka anställningar som finansieras av projektet och vilka mål som tillhör respektive verksamhet.

Det finns även behov av att stärka implementeringen av barnkonventionen. Verksamma uttrycker även delade meningar om hur projektet bäst kan uppnå sitt syfte och betonar vikten av att ta större hänsyn till socioekonomiska faktorer samt att sätta in insatser ännu tidigare.

Sammanfattningsvis visar utvärderingen att projekt Framtid Kramfors uppfattas som en satsning med stor potential och välvilja där insatser har kunnat göra skillnad i det operativa arbetet. Samtidigt har det visat sig vara en utmaning för enskilda medarbetare att få en tydlig bild av projektets innehåll och syfte. Intervjuerna antyder att detta delvis kan bero på brister i den interna kommunikationen, vilket i sin tur påverkar förståelsen av olika insatsers mål och funktion.

Rekommendationer

Utifrån utvärderingen av framtid Kramfors, föreslås följande rekommendationer:

- Kartlägg skolresultaten – genomför en analys av elevernas resultat i syfte att identifiera faktorer som påverkar prestationerna, såsom socioekonomiska faktorer eller stödinsatser.
- Utforska möjligheter till att finansiera fler tidiga insatser för att komma ner i behoven innan problemutfall utvecklas, exempelvis socialpedagoger i tidigare åldrar, riktat stöd som tar hänsyn till socioekonomi eller utökat stöd till familjecentralen.
- Arbeta med kommunikation och målsättning genom att utveckla en tydligare kommunikationsstrategi för att stärka medvetandet ute i verksamheterna.
- Arbeta aktivt med uppföljning av insatser och en gemensam målbild mellan operativa och strategiska aktörer.
- Stärk samverkan mellan aktörer – arbeta med att återuppta kontakten mellan olika samhällsaktörer och verksamheter som involveras i projektet, då samverkan har försvagats över tid.

Källförteckning

Enkätfabriken (2022). *LUPP 2021 – Lokal uppföljning av ungdomspolitiken Kramfors*.

Kolada (2025). Kramfors. Koladase. Tillgänglig: <https://kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=16785&report=20645> [Hämtad 3 mars 2025]

Kramfors kommun (2025). *Framtid Kramfors*. Tillgänglig: <https://www.kramfors.se/kommun--demokrati/kramfors-utvecklar/framtid-kramfors.html> [Hämtad 3 mars 2025]

LUPP – portalen (2024). *Unga 13 – 16 år*.

LUPP – portalen (2024) *Unga 16 – 19 år*.

MUCF (2014). *Skolval 2014 - slutgiltigt resultat för Riksdagsvalet*. Tillgänglig: <https://www3.mucf.se/skolval-2014/ValresultatRiksdagP74y3t.do> [Hämtad 3 mars 2025]

MUCF. (2018). *Skolval 2018 - resultat för Riksdagsvalet*. Tillgänglig : <https://www3.mucf.se/skolval2018/ValresultatRiksdagG97PT2.do> [Hämtad 3 mars 2025]

MUCF (2022). *Resultat i Skolval 2022*. Tillgänglig : <https://www.mucf.se/resultat-i-skolval-2022> [Hämtad 3 mars 2025]

Segregationsbarometern (2025). *Kramfors*. Tillgänglig : <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/kramfors/> [Hämtad 3 mars 2025]

SVT Nyheter (2024). *Kurs på Høla folkhögskola bryter utanförskap – alla deltagare vidare till studier eller sysselsättning*. Tillgänglig : <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/fortsatt-succe-for-utanforskapsbrytande-kurs-pa-hola-folkhogskola> [Hämtad 3 mars 2025]

SVT Nyheter (2024). *Nacksta, Bredsand och Kramfors med på nationell lista över utanförskapsområden*. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/ny-rapport-nacksta-och-bredsand-med-pa-nationell-lista-over-utanforskapsomraden> [Hämtad 3 mars 2025].

Tillväxtverket (2022). *Praktik ger unga jobb i Kramfors*. [online] Tillgänglig: <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/guiderochverktyg/exempelfranverkligheten/exempelfranverkligheten/praktikgerungajobbikramfors.3351.html> [Hämtad 3 mars 2025]